

Προς τους γονείς

Το βιβλίο αυτό έχει σκοπό να βοηθήσει τους μαθητές να ελέγξουν τις γνώσεις τους και να εξασκηθούν στο μάθημα της Γλώσσας. Για τον λόγο αυτό ακολουθεί μάθημα-μάθημα το σχολικό βιβλίο, δίνοντας έμφαση στη γραμματική, το συντακτικό, την ορθογραφία και το λεξιλόγιο.

Το κάθε μάθημα περιλαμβάνει:

- ✓ τη γραμματική ή το συντακτικό του μαθήματος
- ✓ την ορθογραφία του μαθήματος
- ✓ το λεξιλόγιο του μαθήματος (συνώνυμα και αντίθετα των σημαντικότερων λέξεων του κειμένου)
- ✓ ερωτήσεις-ασκήσεις πολλαπλής επιλογής.

Στο τέλος κάθε ενότητας υπάρχει το *Μιλάμε και γράφουμε σωστά*, με ερωτήσεις-ασκήσεις που αφορούν λάθη που γίνονται συχνά στον γραπτό και τον προφορικό λόγο.

Οι απαντήσεις όλων των ερωτήσεων βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.

Αγαπητοί γονείς,

Η ελληνική γλώσσα είναι από τις πλουσιότερες του κόσμου. Ίσως γι' αυτό η «κατάκτησή» της δυσκολεύει τα παιδιά.

Επίσης, είναι γνωστό ότι η ύλη της νεοελληνικής γραμματικής και του συντακτικού διδάσκονται αναλυτικά στο δημοτικό, ενώ στο γυμνάσιο διδάσκονται ενδεικτικά κάποια γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα.

Λαμβάνοντας υπόψη αυτές τις «δυσκολίες» αλλά και τον παράγοντα «ηλικία», το βιβλίο αυτό στοχεύει να συμβάλει στη γνωριμία του παιδιού με τον πλούτο της ελληνικής γλώσσας και στην υπό μορφήν παιχνιδιού «κατάκτησή» της.

Μπορείτε, λοιπόν, να καθίσετε με το παιδί σας και «να κατακτήσετε» μαζί την ελληνική γλώσσα, εσείς ρωτώντας και αυτό απαντώντας στις ερωτήσεις-ασκήσεις πολλαπλής επιλογής, «ελέγχοντας» με αυτό τον τρόπο τις γνώσεις του.

Νίκη Σάκκου

Η ορθογραφία του μαθήματος

Η ορθογραφία των μηνών

- Οι μήνες γράφονται με κεφαλαίο το αρχικό γράμμα.
π.χ. Πέρσι τον Αύγουστο πήγαμε διακοπές στη Σύρο.
- Ο μήνας Οκτώβριος γράφεται χωρίς **μ**, δηλαδή δεν ακολουθεί την ορθογραφία των μηνών Σεπτέμβριος, Νοέμβριος και Δεκέμβριος.
- Όλοι οι μήνες έχουν δύο ονόματα (π.χ. Μάρτιος ή Μάρτης, Ιούλιος ή Ιούλης) εκτός από τον Αύγουστο.

Ελέγχω τις γνώσεις μου στην ορθογραφία

✓ Να κυκλώσεις το σωστό.

1. Τα σχολεία ανοίγουν τον:

α. Σεπτέβριο	β. Σεμπετέβριο
γ. Σεπετέμβριο	δ. Σεμπετέμβριο
2. Κάνει πολύ κρύο· μη βγεις έξω χωρίς:

α. πανοφόρι	β. πανοφώρι
γ. πανωφώρι	δ. πανωφόρι
3. Το φθινόπωρο τα περισσότερα δέντρα ρίχνουν τα:

α. φίλα	β. φύλα	γ. φύλλα
---------	---------	----------
4. Ο ουρανός είχε γεμίσει μαύρα:

α. σύνεφα	β. σύννεφα
-----------	------------
5. Χθες το μεσημέρι φάγαμε:

α. παιδάκια	β. παιδάκια
-------------	-------------

6. Ο Σωτήρης και ο Θανάσης είναι:
α. συ**μ**αθητές β. συ**μμ**αθητές
7. Μετά το καλοκαίρι έρχεται το:
α. φθ**η**νόπωρο β. φθ**ιν**όπορο
γ. φθ**ιν**όπωρο δ. φθ**ιν**ώπορο
8. Η λέξη «καλοκαίρι» αποτελείται από τέσσερις:
α. συ**λ**αβές β. συ**λλ**αβές
9. Η φίλη μου η Ειρήνη γιορτάζει στις 5:
α. Μαί**ι**ου β. Μα**ϊ**ου
10. Η ιδέα της Αμαλίας ήταν πολύ:
α. πρ**ω**τό**ι**πνη β. πρ**ω**τό**η**πνη
γ. πρ**ο**τό**υ**πνη δ. πρ**ω**τό**υ**πνη
11. Στην παραλία μαζέψαμε διάφορα περίεργα:
α. κοχ**ί**λια β. κοχ**ύ**λια γ. κοχ**ή**λια
12. Τα μικρά παιδιά φτιάχνουν κάστρα στην:
α. α**μ**ουδ**ι**ά β. α**μ**ουδ**ει**ά
γ. α**μμ**ουδ**ι**ά δ. α**μμ**ουδ**ει**ά
13. Ο παππούς έκανε δώρο στον εγγονό του ένα ζευγάρι:
α. πα**π**ούτσια β. πα**ππ**ούτσια
14. Αυτός που έχει τεράστιες διαστάσεις λέγεται:
α. πελ**ό**ριος β. πελ**όρ**ειος
γ. πελ**ώ**ριος δ. πελ**ώρ**ειος
15. Ο Ιούλιος λέγεται και:
α. Α**λ**ονάρης β. Α**λω**νάρης γ. Α**λλω**νάρης

Οι απαντήσεις βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.

Το λεξιλόγιο του μαθήματος

Λέξεις	Σημασία	Συνώνυμα	Αντίθετα
δροσερός	αυτός που έχει δροσιά, που είναι υγρός από δροσιά, (μτφ.) ευχάριστος, νεανικός	δροσάτος, δροσιστικός, νοτισμένος, απαλός, μαλακός, τρυφερός	ζεστός, χλιαρός, καυτός, ζεματιστός
καλοκαίρι	μία από τις τέσσερις εποχές του έτους, ο καλός καιρός	θέρος, καλοκαιρία	κακοκαιρία, χειμώνας, χειμωνιά
ξεκουράζομαι	απαλλάσσομαι από την κόυραση	αναπαύομαι, ξαποσταίνω, ανακουφίζομαι, χαλαρώνω	κουράζομαι, μοχθώ, καταπονούμαι, εξαντλούμαι, αποκάμνω

Ελέγχω τις γνώσεις μου στα συνώνυμα – αντίθετα

✓ Να κυκλώσεις το σωστό.

- Το αντίθετο της λέξης **αγόρι** είναι:
 α. κοπέλα β. κορίτσι γ. γυναίκα
- Οι λέξεις **κατεβαίνω** και **ανεβαίνω** είναι αντίθετες.
 α. Σωστό β. Λάθος
- Συνώνυμη της λέξης **τα όρη** είναι η λέξη:
 α. οι όροι β. τα όρια γ. τα βουνά δ. τα βότσαλα
- Ποια από τις παρακάτω λέξεις είναι αντίθετη της λέξης **καινούργιος**;
 α. πελώριος β. πιστός γ. πέτσινος
 δ. παλιός ε. πονηρός στ. πυκνός
- Όλες οι παρακάτω λέξεις είναι συνώνυμες της λέξης **αρχή**, εκτός από μία. Ποια είναι αυτή;
 α. αρχίνισμα β. έναρξη γ. ξεκίνημα δ. αφετηρία ε. τέλος
- Συνώνυμη της λέξης **καινούργιος** είναι η λέξη:
 α. νεανικός β. νέος γ. νεογέννητος δ. νεόφερτος

7. Ποια από τις παρακάτω λέξεις είναι συνώνυμη της λέξης **αγαπημένος**;
 α. αντιπαθητικός β. απαλός γ. αγαπτός
 δ. αγυάλιστος ε. αγγελικός
8. Μία από τις παρακάτω λέξεις είναι αντίθετη της λέξης **χαρούμενος**. Ποια είναι αυτή;
 α. ευχαριστημένος β. κεφάλτος γ. πρόσχαρος
 δ. χαρωπός ε. ευτυχισμένος στ. λυπημένος
9. Οι λέξεις **εύγευστος** και **γευστικός** είναι αντίθετες.
 α. Σωστό β. Λάθος
10. Όλες οι παρακάτω λέξεις είναι συνώνυμες της λέξης **ξεκουράζομαι**, εκτός από μία. Ποια είναι αυτή;
 α. αναπαύομαι β. ξαποσταίνω γ. χαλαρώνω
 δ. ανακουφίζομαι ε. κουράζομαι στ. πσυχάζω
11. Οι λέξεις **επιτυχία** και **αποτυχία** είναι αντίθετες.
 α. Σωστό β. Λάθος
12. Η μόνη λέξη που είναι αντίθετη της λέξης **προσέχω** είναι:
 α. παρακολουθώ β. επιτηρώ γ. φυλάσσω
 δ. φροντίζω ε. αδιαφορώ στ. επιβλέπω
13. Οι λέξεις **κρυωμένος** και **παγωμένος** είναι αντίθετες.
 α. Σωστό β. Λάθος
14. Αντίθετη της λέξης **εύγευστος** είναι η λέξη:
 α. γευστικός β. άγευστος γ. κακόγευστος
15. Όλες οι παρακάτω λέξεις είναι συνώνυμες της λέξης **έρχομαι**, εκτός από μία. Ποια είναι αυτή;
 α. φτάνω β. επιστρέφω γ. γυρίζω
 δ. φεύγω ε. πλησιάζω

Οι απαντήσεις βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.

Η γραμματική και το συντακτικό του μαθήματος

Το υποκείμενο

- Η λέξη που απαντά στην ερώτηση «ποιος;», «ποια;», «ποιο;», «ποιοι;», «ποιες;», «ποια;» και είναι σε πτώση **ονομαστική** είναι το **υποκείμενο** του ρήματος της πρότασης.

π.χ. Ο σκύλος γαβγίζει. (Ποιος γαβγίζει; → Ο σκύλος)

Υποκείμενο

- Το **άρθρο** μπαίνει μπροστά από επίθετα και ουσιαστικά.
- Το **ουσιαστικό** φανερώνει πρόσωπο, ζώο ή πράγμα, ενέργεια, κατάσταση ή ιδιότητα.
- Το **επίθετο** φανερώνει την ιδιότητα του ουσιαστικού που συνοδεύει.
- Το **ρήμα** φανερώνει πως ένα πρόσωπο, ζώο ή πράγμα κάνει κάτι ή βρίσκεται σε μια κατάσταση.

Ελέγχω τις γνώσεις μου σε γραμματική – συντακτικό

✓ Να κυκλώσεις το σωστό.

1. Στην πρόταση **Το πλοίο έφυγε** η λέξη **το πλοίο** είναι το υποκείμενο του ρήματος.
α. Σωστό β. Λάθος
2. Η λέξη **θάλασσα** είναι επίθετο.
α. Σωστό β. Λάθος
3. Η λέξη **ζωγραφίζουν** είναι ουσιαστικό.
α. Σωστό β. Λάθος
4. Στην πρόταση **Έχασα την τσάντα μου** η λέξη **την** είναι:
α. ουσιαστικό β. επίθετο γ. άρθρο δ. ρήμα
5. Στην πρόταση **Το καλοκαίρι θα πάμε στο χωριό** η λέξη **το καλοκαίρι** είναι υποκείμενο.
α. Σωστό β. Λάθος

6. Η λέξη **πέτρινος** είναι:
 α. ουσιαστικό β. επίθετο γ. άρθρο δ. ρήμα
7. Στην πρόταση **Ήταν μια υπέροχη βραδιά** η λέξη **υπέροχη** είναι το υποκείμενο του ρήματος.
 α. Σωστό β. Λάθος
8. Στη φράση **το πράσινο καπέλο** η λέξη **καπέλο** είναι:
 α. επίθετο β. ουσιαστικό γ. ρήμα δ. άρθρο
9. Η φράση **τις ξύλινες καρέκλες** είναι σε πτώση:
 α. ονομαστική β. γενική γ. αιτιατική δ. κλητική
10. Η φράση **των δέντρων** είναι σε πτώση:
 α. γενική ενικού β. αιτιατική ενικού
 γ. γενική πληθυντικού δ. αιτιατική πληθυντικού
11. Στην πρόταση **Το βράδυ θα πάμε όλοι στο σπίτι του Φάνη** υποκείμενο του ρήματος είναι η λέξη:
 α. το βράδυ β. θα πάμε γ. όλοι δ. στο σπίτι
12. Η ίδια πτώση στον άλλο αριθμό της φράσης **τα αθλητικά παπούτσια** είναι:
 α. του αθλητικού παπουτσιού β. το αθλητικό παπούτσι
 γ. των αθλητικών παπουτσιών
13. Στην πρόταση **Το σπίτι έβαψε ο Πέτρος** η λέξη **το σπίτι** είναι το υποκείμενο του ρήματος της πρότασης.
 α. Σωστό β. Λάθος
14. Στην πρόταση **Να του τηλεφωνήσεις** η λέξη **του** είναι άρθρο.
 α. Σωστό β. Λάθος
15. Στην πρόταση **Φύσηξε δυνατός αέρας** η λέξη **δυνατός** είναι το υποκείμενο του ρήματος.
 α. Σωστό β. Λάθος

Οι απαντήσεις βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.

Η ορθογραφία του μαθήματος

Τα όμοια σύμφωνα

- Υπάρχουν ορισμένες λέξεις που γράφονται με δύο όμοια σύμφωνα ενώ προφέρονται ως ένα. Αυτό γίνεται στα σύμφωνα ββ, κκ, λλ, μμ, νν, ππ, ρρ, σσ, ττ. Τα δύο αυτά σύμφωνα λέγονται **όμοια σύμφωνα**.

π.χ. Σά**ββ**ατο, εκ**κκ**λησία, συ**λλ**αλητήριο, α**μμ**ουδιά, γέν**νν**ηση, πα**ππ**ούς, θάρ**ρρ**ος, θά**σσ**α, ελάτ**ττ**ωμα κ.ά.

Ελέγχω τις γνώσεις μου στην ορθογραφία

✓ Να κυκλώσεις το σωστό.

1. Για να πιάσεις ψάρι, πρέπει να βάλεις στο αγκίστρι:

α. δό**λ**ομα β. δώ**λ**ομα γ. δό**λ**ωμα δ. δώ**λ**ωμα

2. Έδωσα μια στροφή στη σβούρα κι αυτή άρχισε να:

α. γι**ρ**ίζει β. γι**ρ**ύζει γ. γη**ρ**ύζει δ. γυ**ρ**ίζει

3. Ο πάτος της θάλασσας λέγεται και:

α. β**ι**θός β. β**υ**θός γ. β**η**θός

4. Είναι όλα πολύ ωραία. Δεν ξέρω τι να σου:

α. προ**τ**ίνω β. προ**τ**οίνω γ. προ**τ**είνω δ. προ**τ**ήνω

5. Δε θυμάμαι πότε ακριβώς έγιναν αυτά που:

α. δ**η**ιγούμαι β. δ**ει**ηγούμαι
γ. δ**η**ιγούμαι δ. δ**ο**ιηγούμαι

6. Ο γιατρός ρωτούσε τον ασθενή πώς:

α. ν**ο**ιώθει β. ν**ει**ώθει γ. ν**ι**ώθει

7. Λόγω του δυνατού αέρα σπκώθηκαν στη θάλασσα πελώρια:
α. κίματα β. κήματα γ. κύματα
8. Η συκιά είναι δέντρο με μεγάλα και χοντρά:
α. φίλα β. φίλλα γ. φύλα δ. φύλλα
9. Επειδή διαφωνούσαν, αποφάσισαν να βάλουν:
α. σίχημα β. σήχημα γ. σείχημα δ. σοίχημα
10. Το Σαββατοκύριακο θα πάμε στο χωριό του:
α. παπού β. παππού
11. Το καλοκαίρι θα κάνουμε διακοπές στην:
α. Κεφαλονιά β. Κεφαλλονιά
12. Πρόσεχε μη σε τσιμπήσει καμία:
α. μέλισα β. μέλισσα
13. Το νερό της θάλασσας περιέχει αλάτι και γι' αυτό είναι:
α. αλμιρό β. αλμηρό γ. αλμυρό
14. Σε μια πρόταση η λέξη που απαντά στην ερώτηση «ποιος;», «ποια;», «ποιο» είναι το:
α. υποκίμενο β. ιποκείμενο γ. υποκείμενο
15. Μην αργήσεις. Θα σε:
α. περιμáινω β. περιμένω
16. Λόγω των καυσαερίων παρουσίασε πρόβλημα στο αναπνευστικό:
α. σύστημα β. σίστυμα γ. σήστημα δ. σίστημα
ε. σοίστυμα στ. σύστημα ζ. σύστοιμα η. σήσειμα

Οι απαντήσεις βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.

Το λεξιλόγιο του μαθήματος

Λέξεις	Σημασία	Συνώνυμα	Αντίθετα
επικίνδυνος	αυτός που μπορεί να προκαλέσει κακό, που χαρακτηρίζεται από κίνδυνο	επίφοβος, απειλητικός, ολέθριος	ακίνδυνος, ασφαλής, σίγουρος
κατάκοπος	αυτός που έχει κουραστεί πάρα πολύ, που έχει εξαντληθεί	εξαντλημένος, αποκαμωμένος, ξεθεωμένος, καταπονημένος	ξεκούρατος, φρέσκος, αναπαυμένος
καυτός	αυτός που είναι πάρα πολύ ζεστός, που βρίσκεται σε πολύ μεγάλη θερμοκρασία, που καίει, (μτφ.) αυτός που προκαλεί έντονο ενδιαφέρον	ζεματιστός, βραστός, θερμός, πυρακτωμένος, έντονος	ψυχρός, παγωμένος, κρύος, δροσερός, υποτονικός

Ελέγχω τις γνώσεις μου στα συνώνυμα – αντίθετα

✓ Να κυκλώσεις το σωστό.

1. Οι λέξεις **καλοκαίρι** και **θέρος** είναι συνώνυμες.

α. Σωστό β. Λάθος

2. Οι λέξεις **περσινός** και **φετινός** είναι αντίθετες.

α. Σωστό β. Λάθος

3. Συνώνυμη της λέξης **αξέχαστος** είναι η λέξη:

α. ξεχασμένος β. ξεγραμμένος
γ. λησμονημένος δ. αλυσμόντος

4. Μία από τις παρακάτω λέξεις είναι αντίθετη της λέξης **εύκολος**. Ποια είναι αυτή;

α. απλός β. άκοπος γ. ευκολοκατόρθωτος
δ. άνετος ε. δύσκολος στ. βολικός

5. Όλες οι παρακάτω λέξεις είναι συνώνυμες της λέξης **απογοιτεύω**, εκτός από μία. Ποια είναι αυτή;

α. αποθαρρύνω β. αποκαρδιώνω γ. απελπίζω δ. ενθουσιάζω

6. Όλες οι παρακάτω λέξεις είναι συνώνυμες της λέξης **μαθαίνω**, εκτός από μία. Ποια είναι αυτή;
 α. διδάσκομαι β. εκπαιδεύομαι γ. εκμεταλλεύομαι
 δ. διαπαιδαγωγώ ε. δασκαλεύω στ. συνηθίζω
7. Όλες οι παρακάτω λέξεις είναι αντίθετες της λέξης **συμφωνώ**, εκτός από μία. Ποια είναι αυτή;
 α. αρνούμαι β. εναντιώνομαι γ. αντιτίθεμαι
 δ. διαφωνίζω ε. διαφωνώ στ. αντιλέγω
8. Οι λέξεις **επιμονή** και **υπομονή** είναι συνώνυμες.
 α. Σωστό β. Λάθος
9. Όλες οι παρακάτω λέξεις είναι συνώνυμες της λέξης **ξεχωρίζω**, εκτός από μία. Ποια είναι αυτή;
 α. διαχωρίζω β. διακρίνω γ. διαλέγω
 δ. υπερέχω ε. υπερτερώνω στ. υπερεκτιμώ
10. Οι λέξεις **στενοχώρια** και **σκοτούρα** είναι αντίθετες.
 α. Σωστό β. Λάθος
11. Οι λέξεις **λατρεύω** και **απεχθάνομαι** είναι αντίθετες.
 α. Σωστό β. Λάθος
12. Όλες οι παρακάτω λέξεις είναι συνώνυμες της λέξης **νομίζω**, εκτός από μία. Ποια είναι αυτή;
 α. κρίνω β. θεωρώ γ. πιστεύω
 δ. συμφωνώ ε. εκτιμώ στ. θαρρώ
13. Οι λέξεις **δροσερός**, **δροσιστικός**, **δροσάτος** και **ολόδροσος** είναι συνώνυμες.
 α. Σωστό β. Λάθος
14. Ποια από τις παρακάτω λέξεις είναι αντίθετη της λέξης **βουτώ**;
 α. βυθίζομαι β. βουλιάζω γ. αναδύομαι δ. καταδύομαι

Η ορθογραφία του μαθήματος

Δισ ή Δυσ;

- Δεν πρέπει να μπερδεύουμε τις λέξεις που είναι σύνθετες με το **δι(σ)-** και το **δυσ-**.
 - Το **δι(σ)-** (με γιώτα) μπαίνει ως πρώτο συνθετικό σε μια σύνθετη λέξη και δηλώνει ότι το δεύτερο συνθετικό υπάρχει δύο φορές.
π.χ. **δισύλλαβη** λέξη → λέξη με δύο συλλαβές
δίκλινο δωμάτιο → δωμάτιο με δύο κλίνες (= κρεβάτια) κ.ά.
 - Το μόριο **δυσ-** (με ύψιλον) μπαίνει ως πρώτο συνθετικό σε μια σύνθετη λέξη και δηλώνει τη δυσκολία ή το κακό αποτέλεσμα.
π.χ. **δυσκίνητος** → αυτός που κινείται με δυσκολία
δυσσομία → η κακή, δυσάρεστη μυρωδιά κ.ά.

Ελέγχω τις γνώσεις μου

στην ορθογραφία

✓ Να κυκλώσεις το σωστό.

1. Ο αετός που έχει δύο κεφάλια λέγεται:

- α. **δυ**κέφαλος β. **δι**κέφαλος

2. Το αντίθετο της λέξης **ευτυχώς** είναι η λέξη:

- α. **δι**στιυχώς β. **δι**στιιχώς γ. **δυ**στιιχώς δ. **δυ**στιυχώς

3. Το σπίτι μας έχει δύο ορόφους· είναι:

- α. **δι**όροφο β. **δυ**όροφο γ. **δι**ώροφο δ. **δυ**ώροφο

4. Τελείωσα την εργασία μου μέσα σε ένα:

- α. **δι**ώρο β. **δι**όρο γ. **δυ**όρο δ. **δυ**ώρο

5. Δεν μπόρεσα να κατανοήσω το κείμενό της· μου φάνηκε:

- α. **δι**σνόπτο β. **δυ**σνόπτο

6. Με όλα αυτά που του έχουν συμβεί, δεν εμπιστεύεται πλέον τους ανθρώπους και έχει γίνει:
- α. δίισπιστος β. δύσπιστος
7. Ξαφνικά ένιωσε ότι δεν μπορεί να αναπνεύσει και την έπιασε:
- α. δίισπνοια β. δύσπνοια
8. Ο παππούς και η γιαγιά μάς επισκέπτονται μια φορά το:
- α. δίμυνο β. δύμηνο γ. δύμυνο δ. δίμηνο
9. Η Λίζα έχασε το σκυλάκι της και γι' αυτό είναι:
- α. δυστυχισμένη β. διστυχισμένη
10. Να τελειώσεις την εργασία ως την Τρίτη. Δε σου δίνω άλλη:
- α. διωρία β. διορία γ. δυωρία δ. δυορία
11. Το θέαμα που αντίκρισα μπαίνοντας στο σπίτι ήταν πολύ:
- α. δισάρεστο β. δυσάρεστο
12. Ο μεγάλος τυχερός του ΛΟΤΤΟ κέρδισε ένα:
- α. δισεκατομμύριο β. δυσεκατομμύριο
13. Δεν είχαν χρήματα για μεγαλύτερο σπίτι, γι' αυτό νοίκιασαν ένα:
- α. διάρι β. δυάρι
14. Η κυρία Θεώνη, η γειτόνισσά μας, έχει τρία:
- α. δισέγγονα β. δυσέγγονα
15. Η Νεφέλη και η Αρετή είναι:
- α. δίδιμες β. δίδυμες γ. δύδυμες δ. δύδιμες
16. Ο καναπές που αγόρασα είναι:
- α. δυθέσιος β. διθέσιος

Οι απαντήσεις βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.

Το λεξιλόγιο του μαθήματος

Λέξεις	Σημασία	Συνώνυμα	Αντίθετα
ανεβαίνω	πηγαίνω προς τα πάνω, επιβιβάζομαι, προβιβάζομαι, εξυψώνομαι, (για προϊόντα) ανατιμώνμαι, ακριβαίνω	ανέρχομαι, ανηφορίζω, σκαρφαλώνω, υψώνομαι, προοδεύω, προκόβω, υπερτιμώνμαι	κατεβαίνω, κατηφορίζω, ολισθαίνω, χαμηλώνω, κατέρχομαι, μειώνομαι, υποτιμώνμαι, αποβιβάζομαι
λαχτάρα	έντονη ή υπερβολική επιθυμία για κάτι	πόθος, αδημονία, ανυπομονησία	καρτερικότητα, υπομονή, εγκαρτέρηση
χαρούμενος	αυτός που αισθάνεται χαρά, που νιώθει ευχαρίστηση ή ικανοποίηση, που γίνεται δεκτός ευχάριστα	κεφάτος, εύθυμος, πρόσχαρος, φαιδρός, γελαστός, ευχαριστημένος, ικανοποιημένος	λυπημένος, θλιμμένος, στενοχωρημένος, σκυθρωπός, κατσούφης, θλιβερός, μίζερος

Ελέγχω τις γνώσεις μου στα συνώνυμα – αντίθετα

✓ Να κυκλώσεις το σωστό.

1. Οι λέξεις **λαχτάρα** και **υπομονή** είναι συνώνυμες.

α. Σωστό β. Λάθος

2. Μία από τις παρακάτω λέξεις είναι αντίθετη της λέξης **καμαρώνω**. Ποια είναι αυτή;

α. περηφανεύομαι β. καυχιέμαι γ. κορδώνομαι
δ. χαίρομαι ε. ντρέπομαι στ. θαυμάζω

3. Όλες οι παρακάτω λέξεις είναι συνώνυμες της λέξης **ανεβαίνω**, εκτός από μία. Ποια είναι αυτή;

α. ανηφορίζω β. σκαρφαλώνω γ. κατακρίνω
δ. ανέρχομαι ε. επιβιβάζομαι στ. εξυψώνομαι

4. Οι λέξεις **φεύγω** και **αποχωρώ** είναι συνώνυμες.

α. Σωστό β. Λάθος

5. Οι λέξεις **δυσσοσμία** και **δυσωδία** είναι αντίθετες.

α. Σωστό β. Λάθος

6. Αντίθετη της λέξης **κρυφά** είναι η λέξη:
 α. φωναχτά β. φανατικά γ. φανερά δ. φυσικά
7. Όλες οι παρακάτω λέξεις είναι συνώνυμες της λέξης **σιγά**, εκτός από μία.
 Ποια είναι αυτή;
 α. χαμηλόφωνα β. ήσυχια γ. ήρεμα
 δ. αργά ε. αμέσως στ. αβίαστα
8. Οι λέξεις **ανυπόμονος** και **βιαστικός** είναι αντίθετες.
 α. Σωστό β. Λάθος
9. Από τις παρακάτω λέξεις μόνο μία είναι αντίθετη της λέξης **χαρούμενος**.
 Ποια είναι αυτή;
 α. εύθυμος β. κεφάλτος γ. χαρωπός
 δ. στενοχωρημένος ε. ευχαριστημένος στ. ικανοποιημένος
10. Συνώνυμη της λέξης **απαγορεύω** είναι η λέξη:
 α. επιτρέπω β. αποτρέπω γ. μετατρέπω δ. εκτρέπω
11. Όλες οι παρακάτω λέξεις είναι αντίθετες της λέξης **αυστηρός**, εκτός από μία. Ποια είναι αυτή;
 α. ήπιος β. πρᾶος γ. χαλαρός δ. χαριστικός
 ε. επιεικής στ. υποχωρητικός ζ. καλόβολος η. συγκαταβατικός
12. Όλες οι παρακάτω λέξεις είναι συνώνυμες της λέξης **παράξενος**, εκτός από μία. Ποια είναι αυτή;
 α. περίεργος β. ιδιότροπος γ. ασυνήθιστος
 δ. αλλόκοτος ε. αλλοδαπός στ. ανάποδος
13. Οι λέξεις **σωστός**, **ορθός** και **αλάνθαστος** είναι συνώνυμες.
 α. Σωστό β. Λάθος
14. Συνώνυμη της λέξης **μποί** είναι η λέξη:
 α. μήκος β. ύψος γ. πλάτος δ. όγκος
15. Οι λέξεις **δυστύχημα** και **ατύχημα** είναι αντίθετες.
 α. Σωστό β. Λάθος

Η γραμματική του μαθήματος

Ενεστώτας, παρατατικός, εξακολουθητικός μέλλοντας

- Το ρήμα που αναφέρεται σε κάτι που γίνεται τώρα, στο παρόν, συνέχεια, είναι σε χρόνο **ενεστώτα**.
π.χ. Τώρα **διαβάζω** λίγες ώρες.
- Το ρήμα που αναφέρεται σε κάτι που γινόταν στο παρελθόν συνέχεια, δηλαδή είχε κάποια διάρκεια, είναι σε χρόνο **παρατατικό**.
π.χ. Όταν ήμουν μικρή, **διάβαζα** με τη βοήθεια της μαμάς μου.
- Το ρήμα που αναφέρεται σε κάτι που θα γίνεται στο μέλλον συνέχεια, δηλαδή θα έχει κάποια διάρκεια, είναι σε χρόνο **εξακολουθητικό μέλλοντα**.
π.χ. Όταν μεγαλώσω, **θα διαβάζω** μόνη μου.

Ελέγχω τις γνώσεις μου στη γραμματική

✓ Να κυκλώσεις το σωστό.

1. Στην πρόταση **Τα παιδιά έτρωγαν ένα λιτό πρωινό** το ρήμα **έτρωγαν** είναι σε χρόνο:
α. ενεστώτα β. παρατατικό γ. εξακολουθητικό μέλλοντα
2. Το ρήμα **τρέχουμε** είναι σε:
α. α' πρόσωπο πληθυντικού β. β' πρόσωπο πληθυντικού
γ. γ' πρόσωπο πληθυντικού
3. Το ρήμα **θα αναγνωρίζει** είναι σε χρόνο:
α. ενεστώτα β. παρατατικό γ. εξακολουθητικό μέλλοντα
4. Το ίδιο πρόσωπο στον άλλο αριθμό του ρήματος **συνοδεύετε** είναι:
α. συνοδεύω β. συνοδεύεις γ. συνοδεύει
5. Ο εξακολουθητικός μέλλοντας του ρήματος **στέλνει** είναι:
α. θα έχει στείλει β. θα στείλει γ. θα στέλνει

6. Το β' πρόσωπο πληθυντικού αριθμού του παρατατικού του ρήματος **αγγίζω** είναι:
 α. αγγίζαμε β. αγγίζετε γ. αγγίζατε
7. Τα ρήματα σε χρόνο παρατατικό φανερώνουν πως κάτι γίνεται:
 α. στο παρόν β. στο μέλλον γ. στο παρελθόν
8. Το ρήμα που αναφέρεται σε κάτι που θα γίνει στο μέλλον και θα έχει διάρκεια είναι σε χρόνο:
 α. εξακολουθητικό μέλλοντα β. συνοπτικό μέλλοντα
 γ. συντελεσμένο μέλλοντα
9. Το ρήμα **ήταν** είναι παρατατικός του ρήματος **είναι**.
 α. Σωστό β. Λάθος
10. Στην πρόταση **Κάθε μέρα πηγαίναμε στη θάλασσα** το ρήμα **πηγαίναμε** είναι σε χρόνο εξακολουθητικό μέλλοντα.
 α. Σωστό β. Λάθος
11. Το α' πρόσωπο πληθυντικού του ενεστώτα του ρήματος **χρησιμεύω** είναι:
 α. χρησιμεύαμε β. χρησιμεύουμε γ. χρησιμέψαμε
12. Το β' πρόσωπο ενικού του ενεστώτα του ρήματος **τρώγω** είναι **τρως**.
 α. Σωστό β. Λάθος
13. Το ίδιο πρόσωπο στον άλλο αριθμό του ρήματος **πληρώνε** είναι:
 α. πληρώναμε β. πληρώνατε γ. πλήρωναν
14. Το α' πρόσωπο ενικού του παρατατικού του ρήματος **υπογραμμίζω** είναι:
 α. υπογράμιζα β. υπεγράμμιζα
 γ. υπογράμμιζα δ. υπεγράμμιζα
15. Στην πρόταση **Ποιος θα σημειώνει τους πόντους;** το ρήμα **θα σημειώνει** είναι σε χρόνο εξακολουθητικό μέλλοντα.
 α. Σωστό β. Λάθος

Η ορθογραφία του μαθήματος

Η αύξηση ε

- Τα ρήματα που αρχίζουν από σύμφωνο σχηματίζουν τον παρατατικό με ένα ε (έψιλον) πριν από το θέμα τους. Αυτό το ε λέγεται αύξηση.
π.χ. τρέχω → έτρεχα, σβήνω → έσβηνα κ.ά.
- Η αύξηση ε μπαίνει μόνο όταν τονίζεται, δηλαδή στο α', β' και γ' πρόσωπο ενικού και στο γ' πληθυντικό.
π.χ. έτρεχα, έτρεχες, έτρεχε, έτρεχαν αλλά τρέχαμε, τρέχατε

Ελέγχω τις γνώσεις μου στην ορθογραφία

✓ Να κυκλώσεις το σωστό.

1. Η Έλενα είχε ένα τετράδιο για να κρατάει:
α. σημ*ι*ώσεις β. σημ*ει*ώσεις γ. σημ*ειό*σεις
2. Οι γονείς του του υποσχέθηκαν ότι θα του αγοράσουν ηλεκτρονικό:
α. υπολογ*η*στή β. υπολογ*ι*στή γ. υπολογ*υ*στή
3. Δεν μπορώ να διαβάσω χωρίς το βιβλίο μου· μου είναι:
α. απαρ*έ*ητο β. απαρ*έ*ιτο γ. απαρ*αί*ητο δ. απαρ*αί*ιτο
4. Περπατούσαμε χωρίς να ξέρουμε πού:
α. π*η*γένουμε β. π*ι*γένουμε γ. π*ι*γ*αί*νουμε δ. π*η*γ*αί*νουμε
5. Δεν μπορώ να γράψω χωρίς:
α. στ*υ*λό β. στ*η*λό γ. στ*ι*λό
6. Του αρέσει να διαβάζει βιβλία σχετικά με τη ζωή των:
α. αρχ*έ*ων β. αρχ*αί*ων

7. Οι γονείς των παιδιών κατηγορήσαν τη δασκάλα για:
α. κακομεταχει~~ρ~~ση β. κακομεταχ~~ή~~ριση γ. κακομεταχει~~ρί~~ση
8. Αύριο θα πάμε εκδρομή στην Ακρόπολη και θα δούμε τον:
α. Παρθεν~~ο~~να β. Παρθαι~~ν~~όνα
γ. Παρθεν~~ώ~~να δ. Παρθαι~~ν~~ώνα
9. Το αλέτρι είναι ένα πολύ χρήσιμο γεωργικό:
α. εργαλ~~εί~~ο β. εργαλ~~ί~~ο γ. εργαλ~~ο~~ίο
10. Δεν ξέρω ποιες λέξεις να:
α. υπογραμ~~ί~~σω β. υπογραμ~~μ~~ήσω
γ. υπογραμ~~μ~~ίσω δ. υπογραμ~~μ~~ήσω
11. Εγώ πιστεύω ότι η Καίτη και η Μαίρη δε:
α. μι~~ά~~ζουν β. μο~~ι~~άζουν γ. μει~~ά~~ζουν
12. Παρά τα λεφτά που έχει, ζει σε ένα σπίτι μικρό και:
α. λυ~~τ~~ό β. λι~~τ~~ό γ. λη~~τ~~ό
13. Να αγαπάτε τα ζώα και να μην τα:
α. βασαν~~εί~~ζετε β. βασαν~~ή~~ζετε γ. βασαν~~ύ~~ζετε δ. βασαν~~ί~~ζετε
14. Η καλοσύνη είναι ένα στοιχείο που τη:
α. χαρακτηρ~~ή~~ζει β. χαρακτηρ~~ύ~~ζει γ. χαρακτηρ~~ί~~ζει
15. Θα σου μιλήσω με εντιμότητα και:
α. ειλι~~κ~~ρίνια β. ειλη~~κ~~ρίνια γ. ειλι~~κ~~ρήνια δ. ειλι~~κ~~ρίνια
16. Στο σχολείο του μέλλοντος θα έχει πολύ σημαντικό ρόλο το:
α. διαδ~~ύ~~κτυο β. διαδ~~ί~~κτιο γ. διαδ~~ύ~~κτιο δ. διαδ~~ί~~κτυο

Οι απαντήσεις βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.

Το λεξιλόγιο του μαθήματος

Λέξεις	Σημασία	Συνώνυμα	Αντίθετα
εργάζομαι	κάνω κάποια δουλειά, έχω ένα επάγγελμα, χρησιμοποιώ τις δυνάμεις μου για έναν σκοπό, (για μηχανές) λειτουργώ	δουλεύω, ασχολούμαι, υπηρετώ, προσπαθώ, αγωνίζομαι	τεμπελιάζω, αργώ, απρακτώ, αδρανών, χαλώ
ικανός	αυτός που έχει τη δυνατότητα να κάνει κάτι καλά, που δε διστάζει να κάνει κάτι	άξιος, επιδέξιος, επιτήδειος, δεινός, ικανοποιητικός, επαρκής	ανίκανος, ανάξιος, ανεπιτήδειος, άπειρος, ατζαμής
υπακοή	το να υπακούει κανείς σε κάποιον, η συμμόρφωση στους κανόνες ενός συνόλου	ευπειθία, πειθαρχία, υποταγή	ανυπακοή, απείθεια, αντίδραση, απειθαρχία, παρακοή

Ελέγχω τις γνώσεις μου στα συνώνυμα – αντίθετα

✓ Να κυκλώσεις το σωστό.

1. Οι λέξεις **βροχερός** και **αδιάβροχος** είναι αντίθετες.

α. Σωστό β. Λάθος

2. Όλες οι παρακάτω λέξεις είναι συνώνυμες της λέξης **μαθαίνω**, εκτός από μία. Ποια είναι αυτή;

α. διδάσκομαι β. εκπαιδεύομαι γ. δασκαλεύω
δ. διαπαιδαγωγώ ε. διευκρινίζω στ. πληροφορούμαι

3. Μία από τις παρακάτω λέξεις είναι αντίθετη της λέξης **λιτός**. Ποια είναι αυτή;

α. απλός β. απέριτος γ. φυσικός
δ. αστόλιστος ε. άφθονος

4. Οι λέξεις **άθραυστος** και **εύθραυστος** είναι αντίθετες.

α. Σωστό β. Λάθος

5. Όλες οι παρακάτω λέξεις είναι συνώνυμες της λέξης **διάσημος**, εκτός από μία. Ποια είναι αυτή;

α. ξακουστός	β. φημισμένος	γ. περίφημος
δ. ονομαστός	ε. ασήμαντος	στ. σπουδαίος

6. Όλες οι παρακάτω λέξεις είναι συνώνυμες της λέξης **διαρκώς**, εκτός από μία. Ποια είναι αυτή;

α. αδιάκοπα	β. αντάξια	γ. ακατάπαυστα	δ. ατελείωτα

7. Οι λέξεις **διάφορος** και **διαφορετικός** είναι συνώνυμες.

α. Σωστό	β. Λάθος

8. Αντίθετη της λέξης **πρόθυμος** είναι η λέξη:

α. απροετοίμαστος	β. απρόοπτος	γ. απρόθυμος	δ. απρόσεκτος

9. Όλες οι παρακάτω λέξεις είναι αντίθετες της λέξης **ελαφρύς**, εκτός από μία. Ποια είναι αυτή;

α. βαρύς	β. ασήκωτος	γ. αβάσταχτος
δ. δυσβάσταχτος	ε. φορτικός	στ. επιπόλαιος

10. Συνώνυμη της λέξης **προηγούμενος** είναι η λέξη:

α. προπολεμικός	β. προπορευόμενος
γ. προπονημένος	δ. προπληρωμένος

11. Όλες οι παρακάτω λέξεις είναι συνώνυμες της λέξης **χρέος**, εκτός από μία. Ποια είναι αυτή;

α. υποχρέωση	β. καθήκον	γ. δέσμευση	δ. δικαίωμα

12. Ποια από τις παρακάτω λέξεις είναι αντίθετη της λέξης **αρχαίος**;

α. ιστορικός	β. βολικός	γ. σταθερός
δ. σύγχρονος	ε. συντηρητικός	στ. ηλεκτρονικός

13. Όλες οι παρακάτω λέξεις είναι συνώνυμες της λέξης **σκληρός**, εκτός από μία. Ποια είναι αυτή;

α. άκαμπτος	β. αλύγιστος	γ. άσπλαχνος
δ. σκληρόκαρδος	ε. κοντός	στ. άγριος

14. Από τις παρακάτω λέξεις μόνο μία είναι αντίθετη της λέξης **απαραίτητος**. Ποια είναι αυτή;

α. αναγκαίος	β. προαιρετικός	γ. βασικός	δ. πολύτιμος

Η γραμματική και το συντακτικό του μαθήματος

Τα επίθετα – Το αντικείμενο

- Τα **επίθετα** ανήκουν στα κλιτά μέρη του λόγου και περιγράφουν ένα χαρακτηριστικό των ουσιαστικών που συνοδεύουν. Έχουν τρία γένη (αρσενικό, θηλυκό, ουδέτερο), κλίνονται όπως τα ουσιαστικά και είναι πάντα στο ίδιο γένος, στον ίδιο αριθμό και στην ίδια πτώση με τα ουσιαστικά που συνοδεύουν.

π.χ. ο **γυάλινος** τοίχος (αρσενικό)
 της **ξύλινης** μολυβοθήκης (θηλυκό)
 τα **αθλητικά** παπούτσια (ουδέτερο)

- Η λέξη που απαντά στην ερώτηση «τι;», «ποιον;», «ποια;», «ποιος;», «ποιους;», «ποιες;», «ποια;» και είναι σε πτώση αιτιατική είναι το αντικείμενο του ρήματος της πρότασης.

π.χ. Η **μητέρα** έφτιαξε **γλυκό**. (Τι έφτιαξε; → Γλυκό)

Αντικείμενο

Ελέγχω τις γνώσεις μου σε γραμματική – συντακτικό

✓ Να κυκλώσεις το σωστό.

1. Η φράση **το καινούργιο σχολείο** είναι γένους ουδετέρου.

α. Σωστό β. Λάθος

2. Η φράση **τη δερμάτινη τσάντα** είναι σε πτώση:

α. ονομαστική β. γενική γ. αιτιατική

3. Η φράση **των μεταξένιων υφασμάτων** είναι σε πτώση:

α. γενική ενικού β. αιτιατική ενικού
 γ. γενική πληθυντικού δ. αιτιατική πληθυντικού

4. Η φράση **τις βελούδινες πολυθρόνες** σχηματίζει την ίδια πτώση στον άλλο αριθμό ως εξής:

α. η βελούδινη πολυθρόνα β. της βελούδινης πολυθρόνας
 γ. τη βελούδινη πολυθρόνα δ. βελούδινη πολυθρόνα

5. Στην πρόταση *Στη γυάλινη φρουτιέρα υπάρχουν πολλά πορτοκάλια* υπάρχουν:
α. ένα επίθετο β. δύο επίθετα γ. κανένα επίθετο
6. Στην πρόταση *Χτένιζε τα μπερδεμένα μαλλιά της* η λέξη **μαλλιά** είναι το αντικείμενο του ρήματος της πρότασης.
α. Σωστό β. Λάθος
7. Η φράση *τον φωτεινό δρόμο* είναι γένους:
α. αρσενικού β. θηλυκού γ. ουδετέρου
8. Τα επίθετα ανήκουν στα άκλιτα μέρη του λόγου.
α. Σωστό β. Λάθος
9. Η ίδια πτώση στον ενικό αριθμό της φράσης *των ευωδιαστών ανθόκηπων* είναι:
α. του ευωδιαστού ανθόκηπου β. του ευωδιαστού ανθοκήπου
10. Η αιτιατική πληθυντικού της φράσης *το πράσινο φανάρι* είναι:
α. του πράσινου φαναριού β. τα πράσινα φανάρια
γ. των πράσινων φαναριών
11. Τα ουσιαστικά ανήκουν στα κλιτά μέρη του λόγου.
α. Σωστό β. Λάθος
12. Στην πρόταση *Έκλεισα το παράθυρο της κουζίνας* η λέξη **το παράθυρο** είναι σε πτώση:
α. ονομαστική ενικού β. αιτιατική ενικού
13. Στην πρόταση *Η γιαγιά έφτιαξε σπανακόπιτα* η λέξη **σπανακόπιτα** είναι:
α. υποκείμενο β. αντικείμενο γ. κατηγορούμενο
14. Στην πρόταση *Το βράδυ στο σπίτι θα παίξουμε ένα καινούργιο παιχνίδι* το αντικείμενο του ρήματος είναι η λέξη:
α. το βράδυ β. στο σπίτι γ. καινούργιο δ. ένα παιχνίδι

Οι απαντήσεις βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.

Η ορθογραφία του μαθήματος

Οι καταλήξεις των επιθέτων

- Τα επίθετα που έχουν κατάληξη **-ινος, -ινη, -ινο**, και **-ινός, -ινή, -ινό** γράφονται με **-ι** (γιώτα).
π.χ. **χάρτινος, χάρτινη, χάρτινο** κ.ά.
σημερινός, σημερινή, σημερινό κ.ά.
- Εξαιρούνται και γράφονται διαφορετικά τα επίθετα που έχουν κατάληξη
 - **-εινός**: π.χ. **φωτεινός, σκοτεινός, ορεινός, υγιεινός, ανθυγιεινός, ταπεινός, ελεεινός, δεινός** κ.ά.
 - **-υνος**: π.χ. **υπεύθυνος, ανεύθυνος, επικίνδυνος, ακίνδυνος, επώδυνος, ανώδυνος, χαρμόσυνος** κ.ά.
 - **-νός**: π.χ. **φτηνός** κ.ά.
 - **-οινός**: π.χ. **κοινός** κ.ά.

Ελέγχω τις γνώσεις μου

στην ορθογραφία

✓ Να κυκλώσεις το σωστό.

1. Τα ρούχα που αγόρασε η Πόπη είναι:
α. χειμερ**ι**νά β. χειμερ**ι**νά γ. χειμερ**υ**νά
2. Ο γιατρός τού συνέστησε να κόψει το κάπνισμα, γιατί είναι:
α. ανθ**υ**γ**ι**ν**ό** β. ανθ**υ**γ**ι**ο**ι**ν**ό** γ. ανθ**η**γ**ι**ε**ι**ν**ό** δ. ανθ**υ**γ**ι**ε**ι**ν**ό**
3. Η ζακέτα που έπλεξε η γιαγιά είναι:
α. μάλλ**ι**νη β. μάλλ**η**νη γ. μάλλ**υ**νη
4. Δεν το αγόρασα επειδή το χρειαζόμουν αλλά επειδή ήταν:
α. φτ**ι**ν**ό** β. φτ**υ**ν**ό** γ. φτ**η**ν**ό** δ. φτ**ε**ιν**ό**
5. Η ένεση που του έκανε η νοσοκόμα δεν ήταν εντελώς:
α. αν**ό**δ**υ**νη β. αν**ό**δ**ι**νη γ. αν**ώ**δ**υ**νη δ. αν**ώ**δ**ι**νη

6. Τα νέα που μας ανήγγειλε ο πατέρας ήταν:
α. χαρμόσινα β. χαρμόσηνα γ. χαρμόσυνα
7. Όταν βρέχει, η οδήγηση στους δρόμους γίνεται:
α. επικίνινη β. επικύνυνη γ. επικύνινη δ. επικίνυνη
8. Η συγγένειά μου με τον Παναγιώτη είναι:
α. μακρυνή β. μακρηνή γ. μακρινή
9. Ο φωτισμός του δήμου είχε χαλάσει και ο δρόμος ήταν:
α. θεοσκότινος β. θεοσκότηνος
γ. θεοσκότεινος δ. θεοσκότοινος
10. Σε ποια παράσταση θα πάμε; Στην απογευματινή ή στη:
α. βραδυνή; β. βραδινή; γ. βραδηνή;
11. Το χωριό του παππού και της γιαγιάς είναι:
α. ορηνό β. ορινό γ. οροινό δ. ορεινό
12. Για αύριο η Ε.Μ.Υ. προβλέπει βροχές στα:
α. πεδυνά β. πεδηνά γ. πεδινά δ. πεδεινά
13. Να μη φεύγεις για το σχολείο χωρίς να πάρεις:
α. πρωινό β. πρωϊνό γ. πρωυνό δ. πρωηνό
14. Το καλοκαίρι τής αρέσει να φοράει μόνο παπούτσια:
α. πάνυνα β. πάνηνα γ. πάνεινα δ. πάνινα
15. Το κρασί που ήπιαμε στον γάμο ήταν:
α. περσυνό β. περσινό γ. περσηνό δ. περσεινό
16. Η μπάλα που μου έφερε ο θεός μου είναι:
α. δερμάτεινη β. δερμάτυνη γ. δερμάτινη

Οι απαντήσεις βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.

Το λεξιλόγιο του μαθήματος

Λέξεις	Σημασία	Συνώνυμα	Αντίθετα
ευρύ- χωρος	αυτός που έχει αρκετό χώρο	άνετος, απλόχωρος, πλατύς	στενόχωρος, στενός
καθα- ρός	αυτός που είναι απαλλαγμέ- νος από βρομιά, που δεν έχει ξένα στοιχεία, ασυννέ- φιαστος, ειλικρινής, σαφής, αθώος, ευαγής, ευαγής	καθαρισμένος, παστρικός, αλέρωτος, ανόθευτος, ξάστερος, ανέφελος, αίθριος, έντιμος, τίμιος, αγνός, ευδιάκριτος	βρόμικος, λερωμένος, λερός, ακάθαρτος, νοθευμένος, ανάμεικτος, συννεφιασμένος, ανέντιμος, ανειλικρινής, ασαφής, θολός, θαμπός
φωτει- νός	αυτός που είναι γεμάτος φως, που εκπέμπει φως, που φέγγει, λαμπερός, (μτφ.) σαφής, διαυγής	φωτερός, φεγγοβόλος, λα- μπρός, κατάφωτος, ολόφω- τος, εκθαμβωτικός, καθα- ρός, ευκρινής, ξάστερος	σκοτεινός, ζοφερός, ασαφής, γριφώδης

Ελέγχω τις γνώσεις μου στα συνώνυμα – αντίθετα

✓ Να κυκλώσεις το σωστό.

- Οι λέξεις **πέτρινος** και **λίθινος** είναι συνώνυμες.
α. Σωστό β. Λάθος
- Όλες οι παρακάτω λέξεις είναι συνώνυμες της λέξης **ψεύτικος**, εκτός από μία. Ποια είναι αυτή;
α. ψευδής β. αναληθής γ. εικονικός δ. κάλπικος
ε. πλαστός στ. πλαστικός ζ. φτιαχτός
- Ποια από τις παρακάτω λέξεις είναι αντίθετη της λέξης **σπουδαίος**;
α. σοβαρός β. αξιόλογος γ. αξιοπρόσεκτος δ. λαμπρός
ε. εξαίρετος στ. περίφημος ζ. ασήμαντος η. σημαντικός
- Αντίθετη της λέξης **φτηνός** είναι η λέξη:
α. ακριβής β. ακριβός γ. πανάκριβος δ. μονάκριβος
- Όλες οι παρακάτω λέξεις είναι συνώνυμες της λέξης **περίεργος**, εκτός από μία. Ποια είναι αυτή;
α. ιδιόρρυθμος β. ιδιαίτερος γ. ιδιότροπος δ. ιδιωτικός

6. Οι λέξεις **πάτωμα** και **δάπεδο** είναι συνώνυμες.
α. Σωστό β. Λάθος
7. Όλες οι παρακάτω λέξεις είναι αντίθετες της λέξης **καινούργιος (καινούριος)**, εκτός από μία. Ποια είναι αυτή;
α. παλιός β. αρχαίος γ. παλιωμένος
δ. πολυκαιρισμένος ε. μεταχειρισμένος στ. αμεταχείριστος
8. Οι λέξεις **αργώ**, **καθυστερώ** και **χασομερώ** είναι συνώνυμες.
α. Σωστό β. Λάθος
9. Ποια από τις παρακάτω λέξεις είναι αντίθετη της λέξης **ωραίος**;
α. άσχετος β. άσχημος γ. άτακτος δ. ατάραχος
10. Όλες οι παρακάτω λέξεις είναι συνώνυμες της λέξης **καταπληκτικός**, εκτός από μία. Ποια είναι αυτή;
α. εκπληκτικός β. εξαίρετος γ. εξαιρετικός δ. έξοχος
ε. περίφημος στ. φανταστικός ζ. περιγραφικός η. θαυμάσιος
11. Οι λέξεις **προσεχής** και **προσεκτικός** είναι συνώνυμες.
α. Σωστό β. Λάθος
12. Οι λέξεις **βουνίσιος** και **ορεινός** είναι συνώνυμες.
α. Σωστό β. Λάθος
13. Από τις παρακάτω λέξεις μόνο μία είναι αντίθετη της λέξης **φωτεινός**. Ποια είναι αυτή;
α. λαμπερός β. φεγγοβόλος γ. σαφής
δ. ξάστερος ε. σκοτεινός στ. εκθαμβωτικός
14. Οι λέξεις **χωρίζω** και **διαχωρίζω** είναι αντίθετες.
α. Σωστό β. Λάθος
15. Ποια από τις παρακάτω λέξεις είναι αντίθετη της λέξης **επώδυνος**;
α. τραυματικός β. λυπηρός γ. οδυνηρός δ. ανώδυνος
ε. πονεμένος στ. πονετικός ζ. σκληρός

Μιλάμε και γράφουμε σωστά

✓ Να κυκλώσεις το σωστό.

1. Συναντιόμαστε με τους φίλους μου και παίζουμε μπάσκετ κάθε:
α. Πέμπη β. Πέμπτη γ. πέμπη δ. πέμπτη
2. Η λέξη «ποιος» τονίζεται όταν ρωτάμε.
α. Σωστό β. Λάθος
3. Ο Στέφανος γιορτάζει στις 27:
α. Δεκεβρίου β. δεκεβρίου
γ. Δεκεμβρίου δ. δεκεμβρίου
4. Επιστρέψαμε στην Αθήνα προς τα τέλη του:
α. καλοκαιριού β. καλοκαιργιού
5. Η Στέλα έσκυψε και μου ψιθύρισε κάτι στο:
α. αυτί β. αφτί
6. Το Πάσχα βάφουμε κόκκινα τα:
α. αβγά β. αυγά
7. Βρήκαμε πολλή κίνηση, καθώς έκαναν έργα στο οδικό:
α. δίχτυο β. δίκτυο
8. Η πολυκατοικία στην οποία μένουμε έχει τρεις ορόφους, δηλαδή είναι:
α. τρειόροφη β. τρειώροφη
γ. τριόροφη δ. τριώροφη
9. Τα παιχνίδια που αγόρασε η γιαγιά στα εγγόνια της είναι:
α. ηλεκτρικά β. ηλεκτρονικά
10. Η Νεφέλη είναι ακόμη μικρή και δεν μπορεί να κολυμπήσει χωρίς:
α. σωσίβιο β. σωσίβιο

- 11.** Η συνάντηση με τους ξένους αντιπροσώπους θα γίνει τον:
α. Μάιο **β.** Μάϊο
- 12.** Λόγω της βροχής ο δρόμος:
α. γλιστρούσε **β.** γλυστρούσε **γ.** γλύστραγε
- 13.** Κοίταξαν ψηλά και είδαν να πετάει ένας:
α. απτός **β.** αετός
- 14.** Στις χωματερές πετάμε τα:
α. επιρρήματα **β.** απορρίμματα
- 15.** Σύμφωνα με τις προβλέψεις της Ε.Μ.Υ., φέτος θα έχουμε βαρύ:
α. χειμώνα **β.** Χειμώνα
- 16.** Μετά το βούρτσισμα των δοντιών να χρησιμοποιείς στοματικό:
α. διάλειμα **β.** διάλειμμα **γ.** διάλυμα
- 17.** Τα φρούτα και τα λαχανικά είναι πολύ:
α. υγειινά **β.** υγιεινά **γ.** υγειινά
- 18.** Η επέτειος του «ΟΧΙ» γιορτάζεται στις 28:
α. Οκτωμβρίου **β.** Οκτοβρίου **γ.** Οκτωβρίου
- 19.** Βροχές και καταιγίδες αναμένονται αύριο στα:
α. πεδινά **β.** πεδεινά **γ.** πεδοινά
- 20.** Μ' αρέσουν πολύ τα παραμύθια με:
α. νεράπδες **β.** νεράϊδες **γ.** νεράιδες
- 21.** Η αγαπημένη μου εποχή είναι η:
α. άνιξη **β.** Άνυξη **γ.** Άνοιξη **δ.** άνοιξη

Οι απαντήσεις βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.